

Krönika

En Schyman är mer kreativ än en Galilei, skriver Lars Fimmerstad.

Världen som öglor

Gudrun Schyman är mer intelligent än Galilei. Alla upplysta människor tror sig veta att Galilei var en andens rese därför att han utvecklade en matematisk modell för det heliocentriska solsystemet. Men hans föregångare, de som förfina de geocentriska världsbilderna, visade prov på betydligt större uppfinningsrikedom. De lade fram väldigt komplicerade modeller med planetbanor i öglor och solen dansande i rymden.

Godrun visar samma prov på överjordisk knepighet när hon i Aftonbladet kommenterar förslaget till ny arbetsmarknadslagstiftning för småföretag, där arbetsgivaren får rätt att undanta två personer från regeln "sist in, först ut" vid personalinskränkningar.

"Miljöpartiets förslag kommer att drabba just småbarnsmammor och kvinnor över 50 år. Jag kan förstå om miljöpartiet har en allmän strävan att förenkla för småföretagare. Jag delar denna strävan men är inte beredd att offra kvinnorna för detta", säger hon. Kvinnan i centrum. Företagens liv cirklar kring kvinnorna.

Småföretagarna rör sig i märkliga invecklade turer för att uppnå sitt mål: Avskeda kvinnor.

Just nu går hundratusentals småföretagare runt på sina företag och väntar på den nya lagstiftningen. Skrockande för sig själva har de spanat in småbarnsmamman och kvinnan över 50 år.

Skrockande för sig själva har småföretagarna spanat in småbarnsmamman och kvinnan över 50 år. Vänta bara, när den nya lagen kommer åker de ut.

det att vara skicklig teolog för att formulera sin kravmaskins böner. Riksdagen hör bön, om den ropas ut från taken. Men litanian måste på ett skickligt sätt leda i bevis att just den egna gruppen missgynnas var gång Helgeandsholmen på nytt ändrar tillvarons lagar.

Intressenas teologer lägger fram sina hisnande beviskedjor för hur förslaget X i slutändan kommer att leda till det Y, som drabbar de egna så hårt.

Ibland undrar jag vad alla dessa sofistikerade tänker när de ligger i sin säng och ska somna. Tar de av sig sin systematiska förljugenhet med kläderna? Har de innerst inne en annan, hemlig världsbild?

Hur fattigt vore annars inte livet för den som har en avlönad hjärna och plikten att se världen ur en synvinkel. De som inte har betalt för att se snett men ändå gör det kallas för fobiker. Nazisternas rasläror är ett exempel på icke salongsfärdig fobi. Radikalfeminismen byter juden mot mannen och anses åtminstone ännu vara respektabel. Socialisten ser klasskampen och den amerikanska imperialismen bakom allt ont. Utlänningshatare tror att invandrarna orsakat alla landets problem.

Fobikern beklagar vi i hans mentala fångelse. Men alla dessa intressenas professionella talesmän smyger de ut på hemliga tänkeäventyr i livets kosmos utan ideologiska glasögon när ingen ser dem? Drömmar Gudrun Schyman om att just avskedad stöta på en brutal brukspatron som sliter upp henne i sadeln och för henne i galopp till jaktstugan borta i skogen? Nej, nej!

Kanske är det till slut bara relativismen som gäller. Den enes fobi är den andres ideologi. Ideologier är fina akompor som ger plati i riksdagen, medan fobier platsar på sjukhus.

27 april 1999

LARS FIMMERSTAD

Röstens historia

Frankie Boy har sällt sig till Elvis i himlens VIP-rum. Catherine Gierow finner däremot Lahrs biografi rätt platt.

Ar 1945: Frank Sinatra, som klarat sig undan kriget och hunnit bli stor både på Broadway och i Hollywood togs emot av påven Pius XII. Hans Helighet försökte få ett hum om vem den elegante playboyen var och frågade: "Jag har förstätt att ni är en välskänd sångare?" – "Ja, Ers Helighet, jag har haft stor tur." – "Vad sjunger ni?" envisades Hans Helighet, som inte kunde avgöra om besökaren var tenor eller baryton. "Old Man River. Night and Day och andra populära sånger", bredde Sinatra på, omtumlad av så mycket helig uppmärksamhet. John Lahrs bok är värd att läsa för dem som inte vet mer om Frankie än Pius XII. För oss andra är det roligare att kika på bilderna.

Biografi

John Lahr
Sinatra. Människan och artisten
Öv: Hans-Jakob Nilsson
Norstedts, 1997

Sinatra, en liten prick som växte till en jätte. Franks mamma Dolly var ju ingen att leka med. I trista Hoboken, New Jersey, skulle ingen komma på tanken att bråka med den kraftiga, hariga italienskan, vars storkäft gjorde susen under valperioder. Dollys make Marty hade inget val alls, han höll sig i skinet och skötte sina småjobb – boxare, brandman och bartender – så gott han kunde.

För att hedra Roosevelt döptes Marty och Dollys pojke till Frank. Av tradition är italienare lojala mot överheten, vilken den nu är. Och det fick spinkige Frankie lära sig så fort han började krypa i det italienska kvarterets ränstenar. Mamman och USA:s presidenter kom att spela en avgörande roll på Sinatras stjärnkantade väg, tillsammans med andra mäktiga – om än mindre respektable – big bosses som Lucky Luciano, Carlo Gambino och Sam Giancana.

Skåpmat och ny soppa

John Lahrs kvickt hopsatta minnesbok består av 75 textsidor (gammal skåpmat och en portion nylagad soppa) och 64 sidor svartvita bilder som värmer den äldre groupiekärans bultande hjärtan. Den påminner oss andra – mindre ivriga – om att *Top Wop* från början till slut var en liten människa i en stor artist, en argstint och bufflig liten *dago* omsluten av en totalt kontrollerad scenpersonlighet, en hygienpedant som pissade på störande journalisters gravar, en paranoide och upplåst egotrippare i en förförisks småsångare vars stora dröm var att bli bossars boss, den som har total kontroll över ett mikrokosmos av ja-sägare, gorillor, underhuggare och stjärnbländade kvinnor.

För att klara av vägen mellan Hoboken och Manhattan satsade Sinatra på tre trumfört: En perfekt smord, svängig röst som få kunde skryta med, en chic *ivy lea-*

Skådespelaren. Bara polarna fick kalla Frank Sinatra en liten vop när han spelade *Maggio* i Fred Zinnemanns *Härlifrån* till evigheten. Till vänster Montgomery Clift.

Sångaren. Frankie med Tommy Dorsey vid en inspelning 1941.

güe-klädsel som tände underklasskvinnor och lugnade etablissemanget och "en respektlös oförskämndhet som hade sina rötter i underklassens perspektiv på tillvaron – i uppfattningen att brottslighet bara var den fria företagsamheten ställd på huvudet och att det gick en mycket smal skiljelinje mellan rätt och fel".

Ingen kopia har lyckats överträffa originalet med sina 1 307 inspelade låtar, 5 000 konserter, 60 filmer, 1 500–2 000 kvinnor och en förmögenhet på 200 miljoner dollar.

Denna linje var i stort sett identisk med den gräns mellan respektabilitet och vinningslystnad som Frankie Boy balanserade på i hela sitt liv. Och som fascinerade minoritets- och medborgarrättskampare, kvinnor, mafiosi, flera presidenter och en enorm världspublik. "Publiken är som en brud: om man är ointressefrädd har man inget att hämta", förklarade Sinatra för Playboy år 1963. Och vad gäller brudar kunde han en del, inte tu tal om det.

Under decennierna har Sinatra klonats in *absurdum*: det blev flera latino-Sinatror, en kinesisk, en rysk och till och med en koreansk. Ingen kopia har dock lyckats överträffa originalet med sina 1 307 inspelade låtar, 5 000 konserter, 60 filmer, omkring 1 500 2 000 kvinnor (varav fyra fruar som gett honom tre barn) och som kronan på verket en förmögenhet på 200 miljoner dollar (1997).

Lahr nöjer sig med de mest slående kärleksbragderna: passionen Ava Gardner, Marilyn Monroe, Sophia Loren, Shirley MacLaine, Lau-

ren Bacall och Mia Farrow, förutom de hundratals flickor som betjänten fick eskortera till abortmottagningen när det språde ur. "Sinatras ögon hade ett intensivt uttryck av romantik eller vrede, en blick av någonting mitt emellan 'Jag ska beskydda dig' och 'Vill du ha en affär?'. Det gick inte att säga var det en slutade och det andra började", minns Shirley MacLaine.

Att inbilla sig att 1 500–2 000 kurviga och glamorösa kvinnor kunde kompensera för mammans förödande påverkan är dock infantilt. "Den stillhet, uppmärksamhet och oförbehållsamma dyrkan som han aldrig fann hos sin mor fann han obestriddligen i sina lyssnarens hängivna entusiasm. Hans publik var absolut och reservationslöst hans", skriver Miss MacLaine i sin självbiografi. "När jag är på scen kan ingen jåklas med mig", påminde Frankie för sin del. Han var pinsamt medveten om sin begränsade grammatiska och verbala kapacitet i det verkliga livet.

Sångare i Cavanaugh-hatt

I Hollywood hade han samma tur som John Wayne: ovälkommen i armén under kriget på grund av punkterad trumhinna fick han rycka in i olika filmproduktioner. Uniformen passade honom lika perfekt som de famösa Cavanaughhattarna. 1945 fick han sin första Oscar för *The House I Live In* medan tidens stora stjärnor glömdes bort därborta vid fronten. Ett halvsekel senare stod det klart att inte bara Jack Daniels och Lucky Strike-bolagen skulle sakna en trogen kund: under 60 år lyckades *the Voice* infiltrera Apollo 12, Vita Husets privata delar, Las Vegas spelrum, många kvinnliga kroppar och sist men inte minst, miljoner hjärtan. Frankie överröstar sådana som John Lahr utan att behöva höja tonen.

CATHERINE GIEROW

Kvinnokarlen. Sinatra med nyblivna hustru Mia Farrow, 1966. Skilsmässa följde 1968.